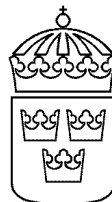

Justitieutskottets yttrande 1995/96:JuU1y

Barns rätt att komma till tals

1995/96
JuU1y

Till lagutskottet

Inledning

Proposition 1994/95:224 om barns rätt att komma till tals i mål och ärenden i domstolar har hänvisats till lagutskottet. Lagutskottet har berett justitieutskottet tillfälle att yttra sig över propositionen och de med anledning av propositionen väckta motionerna 1994/95:L50 av Michael Stjernström och Chatrine Pålsson (båda kds) och 1994/95:L51 av Tanja Linderborg m.fl. (v).

Justitieutskottet, som har beslutat att avge yttrande i ärendet, får anföra följande.

Utskottet

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås uttryckliga bestämmelser om barns rätt att komma till tals i mål och ärenden om vårdnad, i mål om umgänge, i adoptionsärenden och i namnärenden. När en domstol skall avgöra vad som är till barnets bästa skall domstolen ta hänsyn till barnets vilja med beaktande av barnets ålder och mognad.

Vidare föreslås att den som verkställer utredning i sådana mål och ärenden skall, om det inte är olämpligt, söka klarlägga barnets inställning och redovisa den för rätten.

Det föreslås också en regel om särskild ställföreträdare för barnet i mål och ärenden enligt lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). För barn som inte har fyllt 15 år skall den som är offentlig biträde enligt rättshjälpslagen (1972:429) också vara barnets särskilda ställföreträdare i det mål eller ärende som förordnandet avser. Det offentliga biträdet kan därigenom föra barnets talan och t.ex. överklaga ett beslut om vård.

De nya bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 1996.

Allmänt om förslaget

Som framförs i propositionen har synen på barn förändrats starkt under 1900-talet och barnens rättställning har successivt förbättrats. Numera är det självklart att *barnets bästa* står i centrum i de lagregler som nära berör barn. Det gäller både de familjerättsliga och socialrättsliga regelsystemen. Samma grundsyn kommer till uttryck i FN:s barnkonvention, som för Sveriges del trädde i kraft den 2 september 1990. Utskottet har tidigare (1994/95:JuU14 s. 22) uttalat att barnkonventionen självklart skall sätta sin prägel på allt arbete som rör barn, inte minst inom rättsväsendet. Här är det emellertid i första hand en fråga om att regelsystemet uppfyller konventionens krav. Enligt vår rättstradition kan konventionen som sådan inte tillämpas som svensk lag. Däremot har Sverige åtagit sig att se till att svensk lagstiftning stämmer överens med konventionens bestämmelser. Utskottet ser med tillfredsställelse att FN:s kommitté för barnets rättigheter uttalat att redan den nu gällande svenska lagstiftningen återspeglar såväl konventionens bestämmelser som de generella principer som tjänar som vägledning för dess tillämpning.

För att barnets bästa verkligen skall kunna uppnås i mål och ärenden som berör barnet har det ansetts viktigt att barnet ges möjlighet att komma till tals. I detta avseende har reglerna kritiserats, bl.a. vad gäller barnets ställning i processer om vårdnad och umgänge (jfr 1990/91:LU13). Frågorna har fått ökad vikt genom förändringarna under senare år i fråga om upplösning av familjegemenskaper. Utskottet vill redan här lägga fast att utskottet har en positiv grundinställning till regeringsförslaget som syftar till att skapa garantier för att barn får komma till tals i mål och ärenden i domstolar. Till enskildheter i förslaget återkommer utskottet i det följande.

Mål och ärenden om vårdnad och umgänge

Gällande regler om talerätt i *mål om vårdnad och umgänge* bygger på uppfattningen att vårdnaden är en rättighet och en skyldighet för föräldrarna. Därför är det normalt bara föräldrarna som är parter och har talerätt i dessa mål. Detta kommer direkt till uttryck i flera av bestämmelserna om vårdnad och umgänge i 6 kap. föräldrabalken. En ändring i fråga om vårdnaden kan sålunda i allmänhet komma till stånd bara på talan av en av föräldrarna eller båda. Däremot har barnet i regel möjlighet att yttra sig i

sådana mål. Socialnämnden har vidare talerätt i vissa fall. Det finns inga bestämmelser om barns processbehörighet i 6 kap. föräldrabalken.

Utredningen om barnens rätt föreslog i betänkandet (SOU 1987:7) Barnets rätt 3 Om barn i vårdnadstvister – talerätt för barn m.m. att barnet skall ha ställning som part och ha talerätt i mål om vårdnad och umgänge enligt föräldrabalken. Enligt utredningen harmonierar det med den allmänna principen i vår rättsordning att var och en som har ett av rättsordningen skyddat intresse också har talerätt rörande det intresset. Enligt förslaget skulle barnets talerätt vara i princip obegränsad. Dock skulle barnet inte kunna väcka talan om ändring i fråga om vårdnaden eller umgänget. Utredningen föreslog vidare att åldersgränsen för barns processbehörighet skulle bestämmas till tolv år.

I propositionen läggs inte fram något förslag om talerätt för barnet i dessa mål, i stället föreslås att det i föräldrabalken förs in en erinran om att rätten är skyldig att i mål och ärenden om vårdnad och umgänge ta hänsyn till barnets vilja med beaktande av barnets ålder och mognad. Den som verkställer en vårdnads- och umgängesutredning åläggs en skyldighet att, om det inte är olämpligt, söka klarlägga barnets inställning och redovisa den för rätten.

I motion L50 begärs ett tillkännagivande om talerätt för barn över tolv år i mål om vårdnad och umgänge. Talerätten skall omfatta argumentationsrätt och klagorätt. För yngre barn skall propositionens förslag med uttryckliga bestämmelser om barns rätt att komma till tals i mål och ärenden om vårdnad och umgänge gälla. I motion L51 begärs att riksdagen hos regeringen begär förslag om talerätt för barnet i dessa mål från tolv års ålder.

Inledningsvis vill utskottet, när det gäller reglerna om talerätt i de familjerättsliga statusprocesserna, erinra om att dessa normalt motiveras av familjesociala skäl. Utskottet kan utifrån sina utgångspunkter därför inte finna anledning till annan åsikt än som framförs i propositionen när det gäller där anförda principiella skäl mot en talerätt för barnet. Även när det gäller de argument av praktisk natur som talar mot en sådan talerätt delar utskottet regeringens mening. Sålunda skulle en talerätt för barnet i nu aktuella mål t.ex. kunna innebära att föräldrar i större utsträckning försöker påverka barnet att ta ställning på ett visst sätt. Därmed kan en talerätt få betydande negativa konsekvenser för barnet och för dess förhållande till föräldrarna. Flera remissinstanser betonar också den risken. Att nu införa talerätt för barn skulle vidare stå i strid med den inriktning som senare tids lagändringar på området syftat till, nämligen att underlätta samförstånds-

lösningar när det gäller vårdnad och umgänge.

Utskottet kan inte heller undgå att nämna att ett införande av en talerätt för barnen i nu aktuella mål skulle leda till väsentliga kostnadsökningar när det gäller det allmännas rättshjälpskostnader. Utskottet vill här peka på att reformarbetet på rättshjälpsområdet under senare år syftat till att minska statens kostnader för rättshjälpen i stort (jfr 1994/95:JuU19 s. 28 f).

Utskottet föreslår att lagutskottet med bifall till propositionen avstyrker bifall till motionerna L50 och L51 i nu behandlade delar.

Mål om verkställighet av avgöranden om vårdnad eller umgänge

Verkställighet av vad allmän domstol har bestämt i dom eller beslut om vårdnad, umgänge eller överlämnade av barn, dvs. åläggande för någon att överlämna barnet till vårdnadshavaren, regleras i 21 kap. föräldrabalken. Där regleras även vissa verkställighetssituationer som inte grundas på domar eller beslut (21 kap. 7 och 8 §§). Verkställighet söks hos länsrätten.

Det finns inte några uttryckliga regler om vilka som är parter, dvs. har talerätt, i sådana mål. Klart är dock att barn som är föremål för verkställighetsåtgärder saknar talerätt. Verkställighet får inte ske mot barnets vilja, om barnet har fyllt 12 år eller nått en sådan mognad att dess vilja bör beaktas på motsvarande sätt (21 kap. 5 § FB). Barnet har alltså en vetorätt i dessa fall. Av bestämmelsen följer att domstolen ofta är skyldig att ta reda på barnets vilja och i vissa fall rätta sig efter den. Undantag från barnets vetorätt gäller för de fall då länsrätten finner att verkställigheten är nödvändig av hänsyn till barnets bästa.

Utredningen om barnens rätt föreslog i sitt ovannämnda betänkande (SOU 1987:7) att barnet skall ha ställning som part med talerätt i mål om verkställighet av domar och beslut i mål om vårdnad och umgänge. Vidare föreslog utredningen att åldersgränsen för barns processbehörighet bestäms till tolv år.

I propositionen läggs inte fram något förslag om talerätt för barnen i verkställighetsmålen. Det konstateras vidare att det inte behövs några andra lagändringar för att tillförsäkra barn en rätt att komma till tals i målen.

I motionerna L50 och L51 begärs att talerätt införs i verkställighetsmålen för barn över tolv år.

Utskottet kan utifrån sina utgångspunkter här dela regeringens bedömning. Som framförs i propositionen är nu aktuella verkställighetsmål alltid

tvistiga. De lojalitetskonflikter som barnet kan drabbas av i sådana mål, om det får ställning som part, kan på samma sätt som i mål och ärenden om vårdnad och umgänge störa barnets framtida förhållande till föräldrarna eller någon av dem. Även de övriga synpunkter som anförs i propositionen och som talar mot en talerätt för barnet i sådana mål gör sig gällande i verkställighetsmålen. Det har heller inte i ärendet framkommit något behov av talerätt i dessa situationer. Utskottet ansluter sig till uppfattningen att det inte bör införas någon talerätt för barn i verkställighetsmålen. Utskottet föreslår att lagutskottet avstyrker bifall till motionerna L50 och L51 i här berörda delar.

Sociala mål

Med sociala mål avses i detta sammanhang mål om vård av barn enligt socialtjänstlagen (1980:620; SOL) och mål enligt LVU. I sociala mål och ärenden har barn talerätt. Det sammanhänger med att barnet är motpart till det allmänna. Det är därför andra hänsyn som skall tas i dessa fall än i mål och ärenden enligt föräldrabalken. Talerätten innebär inte att barnet alltid har initiativrätt. I bl.a. mål om vård enligt LVU saknar barnet en sådan rätt. Barnet kan alltså inte väcka talan om att bli ställd under vård. Barn som har fyllt 15 år är processbehöriga i sociala mål och får alltså själva föra sin talan (56 § SOL och 36 § LVU). Barnets talan förs av vårdnadshavaren om barnet är under 15 år.

Utredningen om barnets rätt föreslog i sitt ovannämnda betänkande att åldersgränsen för processbehörighet sänkts till tolv år.

I motion L50 och L51 begärs ett tillkännagivande resp. beslut om att processbehörigheten för barn skall inträda vid tolv års ålder i de sociala målen.

Av propositionen framgår att majoriteten av de remissinstanser som yttrade sig över den ovannämnda utredningens förslag ansåg att åldersgränsen för processbehörigheten borde ligga kvar vid 15 år. Som skäl anfördes att barn som är yngre än 15 år inte är mogna att föra talan på egen hand. Regeringen har för närvarande inte någon annan uppfattning.

Utskottet saknar anledning till annat ställningstagande och föreslår att lagutskottet avstyrker bifall till motionerna L50 och L51 i berört hänseende.

Ansökan om offentligt biträde i LVU-mål

I vissa mål och ärenden enligt LVU kan barnet få rättshjälp genom offentligt biträde. Reglerna om offentligt biträde finns i rättshjälpslagen (1972:429; RHL).

Rättshjälp genom offentligt biträde beviljas i LVU-målen av den förvaltningsdomstol (länsrätt, kammarrätt eller regeringsrätten) som handlägger målet eller för ärenden hos socialnämnd eller social distriktsnämnd av den länsrätt som kan komma att få ärendet.

I mål om LVU kan såväl barnet som vårdnadshavaren beviljas rättshjälp genom offentligt biträde om det ej måste antas att behov av biträde saknas (42 § RHL).

Rättshjälp genom offentligt biträde beviljas enligt 43 § första stycket RHL efter ansökan eller då annars anledning föreligger. Ansökan om rättshjälp får göras av barnet. Barn har talerätt i sådana mål från 15 års ålder och kan själv ansöka om rättshjälp genom offentligt biträde. Mindre barn företräds i sådant fall av sin legale ställföreträdare, i allmänhet vårdnadshavaren. Myndighet som inte själv får bevilja rättshjälpen skall till behörig myndighet med eget yttrande överlämna ingiven ansökan med därvid fogade handlingar eller anmäla behovet av offentligt biträde.

I motion L51 begärs – såsom motionen får förstås – att kretsen av personer som kan ansöka om offentligt biträde för barn i LVU-mål utökas till att omfatta barnet, vårdnadsutredaren, någon annan barnet närstående person samt socialnämnden.

Som framgått ovan skall rättshjälp genom offentligt biträde beviljas om det inte måste antas att behov av biträde saknas. Offentligt biträde förordnas efter ansökan eller då annars anledning föreligger. Enligt specialmotiveringen till gällande bestämmelser (prop. 1979/80:1 del A, s. 630 f) måste vederbörande myndighet därför alltid pröva frågan om rättshjälp ex officio. Ansökningen tjänar närmast syftet att underrätta myndigheten om hur den sökande själv ser på rättshjälpsbehovet och att över huvud taget tillföra myndigheten material till belysning av rättshjälpsärendet. Det sagda innebär att t.ex. socialnämnden har skyldighet att anmäla till länsrätten att barnet har behov av biträde oavsett om någon ansökan om biträde föreligger.

En av regeringen särskilt utsedd utredare har nyligen gjort en översyn av rättshjälpslagen. Utredaren har avgivit betänkandet (SOU 1995:81) Ny rättshjälpslag. Betänkandet remissbehandlas för närvarande.

I betänkandet föreslås bl.a. att bestämmelserna om offentligt biträde bryts ut ur rättshjälpslagen och förs in i en särskild lag om offentligt bi-

tråde. När offentligt biträde skall kunna förordnas regleras i respektive materiell lagstiftning. Avsikten med förslaget är att ansvaret för det materiella regelsystemet, reglerna för offentligt biträde och kostnaderna för offentligt biträde skall följas åt. I utredarens förslag till lag om offentligt biträde föreslås att gällande presumptionsregel för att förordna offentligt biträde fortfarande skall gälla. Ansökan kan enligt förslaget göras av den som biträde skall förordnas för eller av annan som får föra talan i målet eller ärendet. Detta betyder att kretsen av personer som kan ansöka om offentligt biträde för barnet i LVU-mål ökar. Någon särskild motivering till förslaget i denna del går inte att utläsa ur betänkandet.

Utskottet anser för sin del att riksdagen i nuvarande beredningsläge inte bör uttala sig i det spörsmål som tas upp i motionen. Utskottet kan vidare konstatera att gällande rätt i stort tillgodoser ändamålet med motionsyrkandet. Myndigheterna skall ju, som ovan framgått, ex officio ta ställning till om behov av offentligt biträde föreligger. Socialnämnden har vidare skyldighet att till länsrätten anmäla när behov av sådant biträde föreligger. Utskottet föreslår därför att lagutskottet avstyrker bifall till motion L51 i nu berörd del.

Avslutningsvis vill utskottet i frågor som tas upp i propositionen och som berör offentligt biträde erinra om följande.

I rättshjälpslagen (44 §) ställs inte upp några andra krav på den som skall förordnas till offentligt biträde än att han eller hon skall vara lämplig för uppdraget. I praktiken förordnar dock domstolarna så gott som alltid jurister till offentliga biträden i mål enligt LVU. I propositionen föreslås att dessa bestämmelser inte skall ändras.

1993 års rättshjälpsutredning har i sitt ovannämnda betänkande (SOU 1995:81) föreslagit att samma kvalitetskrav skall ställas på offentliga biträden som på rättshjälpsbiträden. Det innebär enligt förslaget att som offentligt biträde i första hand skall förordnas advokat eller biträdande jurist på advokatbyrå. Endast om det finns särskilda skäl skall någon annan kunna förordnas.

Det sagda innebär att kraven på det offentliga biträdets formella kompetens kan komma att prövas på nytt inom kort. I avvaktan härpå bör några ändringar inte företas.

I propositionen föreslås vidare att den som är offentligt biträde enligt rättshjälpslagen i ett mål eller ärende enligt LVU för ett barn som inte har fyllt 15 år skall utan särskilt förordnande samtidigt vara barnets ställföreträdare i det mål eller ärende som förordnandet avser.

Avsikten med detta förslag är att vidga barnets möjligheter att överklaga ett beslut och vidta andra processhandlingar även mot vårdnadshavarens vilja. Hittills har, när det finns en intressekonflikt mellan barn och föräldrar, saken lösts genom att en god man (11 kap. 2 § FB) förordnats för barnet. Regeringsförslaget innebär i denna del en nyordning. Utskottet, som godtar förslaget, utgår från att de krav på ökad kompetens hos biträdet som denna ordning kan komma att ställa övervägs i det nyssnämnda arbetet.

Domstolens kompetens i mål som rör barn

I motion L51 förespråkas ett tillkännagivande om att domstolens ledamöter kontinuerligt skall få utbildning om barn och barns rättigheter. För att bättre kunna ta ställning i t.ex. vårdnadsmål krävs, enligt motionärerna, ingående kunskap om barns sätt att fungera och om barns utveckling och mognad.

Riksdagen har tidigare avslagit liknande motioner. Lagutskottet har vid sina ställningstaganden (jfr 1992/93:LU22) anfört att det självfallet är viktigt att domare som handlägger mål om vårdnad och umgänge har erforderlig kompetens och erfarenhet, men frågan om kvalifikationskraven måste, anser lagutskottet, lösas inom ramen för vad som är möjligt med utgångspunkt i varje domstols organisation. Lagutskottet har pekat på att Domstolsverket kontinuerligt anordnar kurser och seminarier som riktar sig till domstolspersonal. Vid verket finns en särskild utbildningssektion som fastställer utbildningsprogram för varje budgetår. Återkommande varje år ordnas seminarier om vårdnadsmål som vänder sig till domare vid allmän domstol och vid förvaltningsdomstol samt till advokater med erfarenhet av vårdnadsmål. Syftet med ett sådant seminarium är att ge deltagarna tillfälle att utifrån sina olika erfarenheter diskutera handläggningen av vårdnadsmål samt ge en orientering om bl.a. förslag till ändrad lagstiftning och handläggningen av sådana mål i andra nordiska länder.

Enligt vad justitieutskottet inhämtat genomförde Domstolsverket ett sådant seminarium senast i mars i år. Vid seminariet behandlades vårdnadsutredningar och samarbetsamtal, orientering om islamsk rätt, särskilt familjerätt, psykiaterns erfarenheter om barn och föräldrar vid skilsmässa, handläggningen av vårdnadsmål i Danmark och Vårdnadstvistutredningens arbete. Ett nytt seminarium planeras att äga rum i mars 1996.

Utskottet delar lagutskottets uppfattning att det självfallet är viktigt att

domare som handlägger mål om vårdnad och umgänge har erforderlig kompetens och erfarenhet när det gäller barn. Som framgått ovan sker fortlöpande utbildning av domare i nu aktuella frågor genom Domstolsverkets försorg. Utskottet vill här liksom tidigare allmänt anföra att det i första hand måste ankomma på de myndigheter som är verksamma på området att ta ställning till vilka utbildningsinsatser för personalen som bör prioriteras. Rent allmänt gäller vidare att domare inte kan förväntas ha expertkunskaper inom alla de olika områden som kan bli föremål för prövning i domstol. Detta löses genom att domstolen har möjlighet att inom ramen för rättegången höra experter i de frågor saken gäller. Yttranden från olika myndigheter m.fl. i t.ex. vårdnadsärenden fyller samma funktion.

Härutöver vill utskottet tillägga att den svenska rättsordningen präglas av en grundsyn som innebär att sådana sakfrågor, t.ex. om vårdnad eller vård enligt LVU, som aktualiseras av detta ärende alltid skall avgöras efter vad som är bäst för barnet. Här uppfyller den svenska lagstiftningen således, som redan inledningsvis konstaterats, de krav som barnkonventionen ställer.

Mot bakgrund av det anförda föreslår utskottet att lagutskottet avstyrker bifall till motion L51 såvitt rör yrkandet om utbildningsinsatser för domare när det gäller barn och barns rättigheter.

Stockholm den 26 oktober 1995

På justitieutskottets vägnar

Gun Hellsvik

I beslutet har deltagit: Gun Hellsvik (m), Sigrid Bolkéus (s), Göthe Knutson (m), Märta Johansson (s), Ingbritt Irhammar (c), Margareta Sandgren (s), Anders G Högmark (m), Siw Persson (fp), Ann-Marie Fagerström (s), Alice Åström (v), Pär Nuder (s), Maud Ekendahl (m), Kia Andreasson (mp), Helena Frisk (s), Christin Nilsson (s), Nalin Baksi (s) och Michael Stjernström (kds).

Avvikande mening

1. Mål och ärenden om vårdnad och umgänge

Alice Åström (v), Kia Andreasson (mp) och Michael Stjernström (kds) anser att den del av utskottets yttrande i avsnittet *Mål och ärenden om vårdnad och umgänge* som börjar med ”Inledningsvis vill” och slutar med ”behandlade delar” bort ha följande lydelse:

Utskottet anser i likhet med vad som framförs i motionerna L50 och L51 att barn skall ha talerätt i mål och ärenden om umgänge och vårdnad. Som framfördes av Utredningen om barnens rätt (SOU 1987:7) harmonierar detta med den allmänna principen i vår rättsordning att var och en som har ett av rättsordningen skyddat intresse också har talerätt rörande det intresset. Mål om vårdnad och umgänge skall avgöras i enlighet med barnets bästa, och en talerätt för barnet i dessa mål är därför en naturlig ordning. Barnet skall dock inte kunna ta initiativ till en process mot föräldrarna om att vårdnaden skall tas ifrån föräldrarna eller endera av dem. Talerätten skall gälla för barn som fyllt tolv år. För barn under tolv år anser utskottet att den av regeringen nu föreslagna möjligheten att komma till tals i sådana ärenden skall gälla. Regeringen bör få i uppdrag att genast till riksdagen återkomma med förslag till lagstiftning om talerätt för barnet i enlighet med vad utskottet anfört.

Under hänvisning till det anförda föreslår justitieutskottet att lagutskottet hemställer att riksdagen med anledning av motionerna L50 och L51 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet nu anfört.

2. Mål om verkställighet av avgöranden om vårdnad eller umgänge

Alice Åström (v), Kia Andreasson (mp) och Michael Stjernström (kds) anser att den del av utskottets yttrande i avsnittet *Mål om verkställighet av avgöranden om vårdnad eller umgänge* som börjar med ”Utskottet kan” och slutar med ”berörda delar” bort ha följande lydelse:

Även i denna fråga delar utskottet den uppfattning som framförs i motionerna L50 och L51. De skäl motionärerna anfört till stöd för införande av en talerätt för barnet i vårdnads- och umgängesmålen har bäring även på verkställighetsmålen. Motionsförslagen har sin grund i det arbete som Utredningen om barnens rätt utfört. Utredningens förslag om talerätt för barn i verkställighetsmålen bör därför genomföras. Talerätten skall dock, i

enlighet med vad som framförs i motionerna, gälla från det barnet fyllt tolv år. För barn under tolv år bör regeringens förslag om rätt att komma till tals gälla även i verkställighetsmålen. Regeringen bör få i uppdrag att snarast återkomma till riksdagen med lagförslag med det innehåll som utskottet nu redogjort för.

Under hänvisning till det anförda föreslår justitieutskottet att lagutskottet hemställer att riksdagen med anledning av motionerna L50 och L51 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet nu anför.

3. Sociala mål

Alice Åström (v) och Michael Stjernström (kds) anser att den del av utskottets yttrande i avsnittet *Sociala mål* som börjar med ”Utskottet saknar” och slutar med ”berört hänseende” bort ha följande lydelse:

I likhet med vad som framförs i motionerna L50 och L51 anser utskottet att åldersgränsen för barns processbehörighet i de sociala målen bör sänkas till tolv år. En processbehörighet från denna ålder uppfyller enligt utskottets mening på ett mer tillfredsställande sätt barnkonventionens krav i artikel tolv. Ett barn som fyllt tolv år är fullt medvetet om vad som händer och bör få möjlighet att påverka sin framtid. Utskottet anser sålunda att barn skall få öva inflytande över sin situation i så stor utsträckning som möjligt. Utskottet har tagit fasta på att barnet redan enligt gällande lagstiftning fr.o.m. tolv års ålder har tillagts materiellt inflytande i åtskilliga frågor på det personliga planet. Barnet har getts en principiell vetorätt från denna ålder när det gäller verkställighet av beslut om vårdnad och i adoptions- och namnändringen. Enligt vad Utredningen om barnens rätt anför är det vidare kutym i domstolarna att i mål om vårdnad och umgänge ta hänsyn till barnets önsknings om det är över tolv år. Regeringen bör få i uppdrag att snarast till riksdagen återkomma med förslag till lagstiftning med det innehåll som utskottet nu förordar.

Under hänvisning till det anförda föreslår justitieutskottet att lagutskottet hemställer att riksdagen med anledning av motionerna L50 och L51 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet nu anför.

Särskilt yttrande

Domstolens kompetens i mål som rör barn

1995/96:JuU1y

Ingbritt Irhammar (c) anför:

Jag anser i likhet med utskottet att det skall ankomma på Domstolsverket eller den enskilda domstolen att i första hand ta ställning till vilken utbildning för personalen som bör prioriteras. Jag vill emellertid särskilt understryka behovet av utbildning i olika frågor som rör barn. Mål som rör barn och barns levnadsförhållanden är tunga målgrupper i både de allmänna domstolarna och de allmänna förvaltningsdomstolarna. Detta motiverar enligt min mening att stora utbildningsinsatser görs på detta område. Jag välkomnar därför att Domstolsverket planerar ett nytt seminarium för domare när det gäller vårdnadstvister att äga rum i mars 1996. Jag vill också understryka att det är viktigt att sådana utbildningsinsatser återkommer med regelbundenhet.

Innehållsförteckning

Till lagutskottet	1
Inledning.....	1
Utskottet	1
Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Allmänt om förslaget.....	2
Mål och ärenden om vårdnad och umgänge	2
Mål om verkställighet av avgöranden om vårdnad eller umgänge ..	3
Sociala mål	4
Ansökan om offentligt biträde i LVU-mål.....	5
Domstolens kompetens i mål som rör barn.....	7
Avvikande mening	8
1. Mål och ärenden om vårdnad och umgänge	8
2. Mål om verkställighet av avgöranden om vårdnad eller umgänge	9
3. Sociala mål	9
Särskilt yttrande.....	10
Domstolens kompetens i mål som rör barn.....	10

1995/96:JuU1y

Gotab, Stockholm 1995